

Коледж приватного вищого навчального закладу
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО»**

галузь знань **1301 «Соціальне забезпечення»**

спеціальність **5.13010101 «Соціальна робота»**

форма навчання **денна**

(Шифр за ОПІ – ППІ 5)

Кіровоград – 2015 рік

Програма навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право» для студентів за спеціальністю 5.13010101 «Соціальна робота», 2015 р.

Розробник: Кондратенко В.М., старший викладач циклової комісія з правознавства

Програма навчальної дисципліни розглянута на засіданні циклової комісія з правознавства
Протокол від 1 вересня 2015 року № 1

Голова циклової комісії
з правознавства коледжу ПВНЗ «КІДМУ КПУ» (І. П. Зеленко)

1 09 20 15 року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»
Протокол від 08.09.2015 року № 1

18 вересня 20 15 року Голова Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 1301 – «Соціальне забезпечення»	Нормативна
	Напрямок підготовки 5.13010101 «Соціальна робота»	
Змістових модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Рік підготовки: 1-й
Загальна кількість годин – 54 год.		Семестр 2-й
		Лекції 16 год.
Тижневих годин – 2 год.		Практичні 16 год.
		Самостійна робота 22 год.
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Цивільне та сімейне право України - одна з основних дисциплін згідно з навчальним планом Коледжу ПВНЗ «КІДМУ КПУ». Воно покликане врегулювати суспільні відносини, що виникають між приватними суб'єктами, тобто такими учасниками, які є юридично вільними і не знаходяться в адміністративній чи будь-якій іншій підпорядкованості один до одного. Предметом вивчення даного курсу становлять особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності до учасників.

Для всестороннього засвоєння цивільного права України необхідні знання таких дисциплін, як господарське право, сімейне право, трудове право, земельне право, конституційне право тощо.

Мета вивчення курсу - полягає у засвоєнні студентами значення норм, які регулюють різні форми захисту суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів, їх характер; показати зростаючу роль цивільного процесуального права на сучасному етапі розвитку країни в світлі гарантованого Конституцією України права всіх громадян на судовий захист, а також права на оскарження до суду неправомірних дій органів і службових осіб; ознайомити з порядком розгляду і вирішення цивільних справ судами, господарськими, третейськими судами, а також із здійсненням нотаріальних дій, продемонструвати нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.

Завданням вивчення даного курсу - полягає у засвоєнні студентами знань про поняття предмета і методу цивільного права, визначення принципів, функцій, сутності цивільного права, як права приватного, систему цивільного права; з'ясування структури відносин представництва; права власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні, зміст права власності; способи набуття і припинення права власності; моменту виникнення права власності на річ; авторське право і суміжні права, права промислової власності, інші види результатів творчої діяльності; забезпечення виконання зобов'язань; інституту договору.

Завданням вивчення даного курсу є: ознайомити студентів з необхідними джерелами права; сприяти глибокому засвоєнню моральних актів, дати чітке уявлення про роль права, обов'язки і конкретну діяльність різних суб'єктів права; навчити застосовувати теоретичні положення на практиці:

Успішне оволодіння курсом студентами, які навчаються індивідуально, залежить від умілої організації їх самостійної роботи і систематичних занять за попередньо складеним календарним графіком.

Студенти повинні виконувати письмові роботи і розв'язувати задачі до практичних занять відповідно до навчального плану. З метою самоконтролю студентам доцільно розв'язувати задачі з програми курсу, складати проекти відповідних документів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення цивільного права

Тема 1. Цивільне та сімейне право в системі права України

Предмет цивільного та сімейного права. Майнові відносини, які регулюються цивільним і сімейним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним і сімейним правом.

Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин. Функції цивільного права. Основні принципи цивільного права (справжня рівноправність громадян, неприпустимість довільного втручання в приватні справи, недоторканність власності, забезпечення договірної дисципліни).

Система цивільного права як правової галузі і як навчальної дисципліни. Основні розділи курсу цивільного права. Основні задачі навчального курсу цивільною права: їх співвідношення з задачами цивільно-правової науки і правонаступницької діяльності в області цивільного права.

Тема 2. Цивільні правовідносини

Поняття цивільних і сімейних правовідносин. Елементи і структурні особливості цивільних правовідносин

Зміст цивільних правовідносин. Поняття суб'єктивних цивільних прав і суб'єктивних цивільних обов'язків.

Поняття й зміст цивільної правосуб'єктності. Склад учасників (суб'єктів) цивільних правовідносин.

Об'єкти цивільних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.

Класифікація цивільних і сімейних правовідносин.

Тема 3. Учасники цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Поняття цивільної правоздатності. Виникнення і припинення правоздатності. Співвідношення правоздатності і суб'єктивного цивільного права.

Поняття цивільної дієздатності фізичної особи. Види дієздатності. Зміст дієздатності неповнолітніх. Емансипація. Підстави обмеження дієздатності фізичних осіб. Підстави і порядок визнання особи недієздатною. Опіка та опікування.

Поняття і правове значення місця проживання. Визнання особи безвісно відсутньою та оголошення особи померлою. Правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою. Правові наслідки явки громадянина, оголошеного померлим.

Акти громадянського стану. Підстави, порядок і значення реєстрації актів громадянського стану. Правоздатність іноземців і осіб без громадянства.

Поняття та ознаки юридичної особи. Розвиток вчення про юридичну особу в науці цивільного права.

Порядок виникнення юридичної особи. Статут юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Спеціальна правоздатність юридичної особи. Органи юридичних осіб. Цивільно-правове положення філій і представництв юридичних осіб.

Реорганізація і ліквідація юридичної особи. Банкрутство юридичної особи.

Види юридичних осіб та їх класифікація. Цивільно-правове значення юридичної особи. Господарські товариства та їх види. Підприємства як юридичні особи. Об'єднання юридичних осіб. Громадські та релігійні юридичні особи. Благодійні та інші фонди як юридичні особи.

Поняття, зміст та особливості цивільної правосуб'єктності держави. Участь України, Автономної Республіки Крим і адміністративно-територіальних одиниць як суб'єктів цивільних правовідносин у майновому обороті. Органи, які беруть участь в цивільно-правових відносинах від імені держави.

Тема 4. Об'єкти цивільних правовідносин

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Види речей і особливості їх цивільно-правового режиму. Дозвільний порядок набуття окремих речей. Майно.

Гроші. Цінні папери. Види цінних паперів. Розходження пред'явницьких, ордерних і іменних цінних паперів. Поняття й особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.

Дії, послуги, продукти творчої діяльності, службова та комерційна таємниці як об'єкти цивільних прав.

Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав. Особисті немайнові блага, що забезпечують фізичне благополуччя громадян (право на життя, право на здоров'я, право на сприятливе навколишнє середовище). Особисті немайнові блага, формуючі індивідуальність особистості (ім'я, честь, гідність, ділову репутацію, індивідуальний голос і вигляд) і автономію особистості в суспільстві (таємниця приватного життя, недоторканність житла, таємниця листування, телефонних переговорів, право на особисту волю).

Змістовий модуль 2. Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків

Тема 5. Правочини у цивільному праві

Поняття та види правочинів. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Форма правочину. Способи волевиявлення.

Класифікація угод (правочинів) за кількісною ознакою на односторонні, двосторонні, багатосторонні. Реальні і консенсуальні, казуальні й абстрактні угоди (правочини). Угоди, в яких визначений момент вступу угоди в дію, або момент її припинення. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини. Фудуціарні правочини.

Умови дійсності угод (правочинів) як єдність чотирьох елементів: суб'єктний

склад, суб'єктивна сторона, форма, зміст.

Тема 6. Поняття та види строків позовної давності

Призначення строків позовної давності. Поняття позовної давності за ст. 256 ЦК. Співвідношення дії позовної давності з порушенням права. Визначення позовної давності в навчальній та науковій літературі.

Значення словосполучення «позовна давність». Співвідношення захисту порушених прав з правом на позов. Право на позов за ст. 8 Конституції України. Значення інституту позовної давності для вирішення цивільних справ. Застосування строків позовної давності у справах окремого провадження.

Винятки щодо застосування позовної давності. Ст. 268 ЦК України щодо вимог, на які позовна давність не поширюється. Вимоги, які випливають з порушення особистих немайнових прав.

Вимоги про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Вимоги власника або іншої особи про визнання незаконним правового акту органу державної влади.

Тема 7. Загальні положення про особисті немайнові права фізичних осіб

Поняття здійснення суб'єктивного цивільного права. Об'єктивні та суб'єктивні умови здійснення цивільних прав. Поняття виникнення суб'єктивного цивільного обов'язку. Добровільне і примусове, активне і пасивне виконання обов'язків.

Принципи та гарантії здійснення прав та виконання обов'язків в цивільному праві.

Межі суб'єктивного Цивільного права і межі його здійснення. Зловживання правом. Антимонопольні заборони і правила щодо недопущення недобросовісної конкуренції як різновид меж здійснення цивільних прав.

Тема 8. Загальні положення про право власності

Поняття права власності. Належність права власності, як абсолютного права, до природних прав людини. Право власника та обов'язок інших не порушувати права власника. Історичний розвиток права власності. Розвиток поняття права власності на нерухомість. Розвиток поняття права власності на землю.

Особливий публічно-правовий характер володіння землею. Право власності на річ. Існування права й інших осіб на цю річ. Позитивна та негативна сторони права власності. Визначення права власності за ст. 316 ЦК України. Зміст права власності. Володіння. Користування. Розпорядження.

Випадки обмеження права власності за Конституцією України. Права і свободи людини і громадянина, а також правовий режим власності згідно зі ст. 92 Конституції України. Заборона власнику щодо використання права власності на шкоду іншим правам громадян за ст. 319 ЦК України. Визначення права власності в суб'єктивному розумінні.

Зобов'язання власника щодо майна (ст. 322 ЦК України). Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна за ст. 323 ЦК України. Вплив Конституції України на формування ЦК України. Право власності українського народу за ст. 13 Конституції України. Два основні параметри поняття права власності.

Об'єкти права власності українського народу за ст. 324 ЦК України. Органи, що здійснюють права власника від імені українського народу, а також усі правомочності власника щодо власності народу України. Визначення об'єктів права власності українського народу. Положення закону щодо непорушності права власності за ст. 321 ЦК України. Форми права власності за Конституцією України. Форми права власності за ст.ст. 324-327 ЦК України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальні положення цивільного права				
Тема 1. Цивільне та сімейне право в системі права України	6	2	2	2
Тема 2. Цивільні правовідносини	6	2	2	2
Тема 3. Учасники цивільних правовідносин	6	2	2	2
Тема 4. Об'єкти цивільних правовідносин	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 1	26	8	8	10
Змістовий модуль 2. Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків				
Тема 5. Правочини у цивільному праві	8	2	2	4
Тема 6. Поняття та види строків позовної давності	6	2	2	2
Тема 7. Загальні положення про особисті немайнові права фізичних осіб	6	2	2	2
Тема 8. Загальні положення про право власності	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 2	28	8	8	12
Усього годин	54	16	16	22

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Цивільне та сімейне право в системі права України	2
2.	Цивільні правовідносини	2
3.	Учасники цивільних правовідносин	2
4.	Об'єкти цивільних правовідносин	2
5.	Правочини у цивільному праві	2
6.	Поняття та види строків позовної давності	2
7.	Загальні положення про особисті немайнові права фізичних осіб	2
8.	Загальні положення про право власності	2
	Усього годин	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Цивільне та сімейне право в системі права України	2
2.	Цивільні правовідносини	2
3.	Учасники цивільних правовідносин	2
4.	Об'єкти цивільних правовідносин	4
5.	Правочини у цивільному праві	4
6.	Поняття та види строків позовної давності	2
7.	Загальні положення про особисті немайнові права фізичних осіб	2
8.	Загальні положення про право власності	4
	Усього годин	22

7. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, написання рефератів, вирішення ситуативних завдань.

8. Методи контролю

Явка студентів на лекції та практичні заняття, їхня активність, поточне тестування за кожний модуль.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Наявні підручники, посібники, курси лекцій, термінологічні словники, енциклопедії.
2. Навчальна програма курсу.
3. Тематика і плани лекцій.
4. Плани практичних занять з методичними рекомендаціями до них.
5. Завдання для самостійної роботи.
6. Тематика рефератів.
7. Питання для підготовки до заліку.

11. Література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Загальна Декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Права людини. Міжнародно- правові документи. - К., 1995.
3. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4.11.1950 р. // Права людини: Міжнародні договори ООН і РЄ. - К., 2001.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року // Відомості Верховної Ради України.- 2003.- №40-44.- ст.356
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України.- 2002.-№21- 22.- ст.135
6. Кодекс торгового мореплавства України // Відомості Верховної Ради України. -1995. №47-52. Ст.349.
7. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України.- 2004, №40-42, ст.492.
8. Закон України “Про судоустрій та статус суддів” від 7 липня 2010 р. // www.rada.gov.ua.
9. Закон України від 20.09.2001 року «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб»// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 5. - ст.30
10. Закон України від 21.11.1996 року «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України»// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 8. - ст. 60
11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III
12. Закон України „Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000р. (з наступними змінами і доповненнями).
13. Закон України “Про Національний банк України” від 20 квітня 1999 року // Офіційний вісник України. 1999, №24.
14. Закон України в редакції від 01.12.2005 року «Про захист прав споживачів»// Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 7. - ст.84
15. Закон України від 05.04.2001 року «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні»// Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №29. - ст. 137.
16. Закон України від 12.07.2001 року «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг»// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №1. - ст. 1.
17. Закон України від 20.05.1999 року «Про Національний банк України»// Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №29. - ст. 238.
18. Закон України від 22.11.1996 року «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов’язань»// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №5. - ст. 28.
19. Закон України від 05.06.2003 року «Про іпотеку»// Офіційний Вісник України. - 2003. - №28. - ст. 1362.
20. Закон України від 19.06.2003 року «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати»// Офіційний Вісник України. - 2003. - №30. - ст. 1526.
21. Закон України від 23.06.2005 року «Про організацію формування та обігу кредитних історій»// Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 32. - Ст. 421
22. Закон України "Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва" // УК від 09.02.2005р.
23. Закон України “Про страхування” в редакції від 04.10.2001р. (з наступними змінами і доповненнями).
24. Закон України "Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 01.07.2004р. // Офіційний Вісник України

від 13.08.2004р., № 30.

25. Закон України “Про транспорт” від 10 листопада 1994 року // ВВР. 1994. №51. Ст. 446.

26. Закон України “Про залізничний транспорт” від 4 липня 1996 року // ВВР. 1996. №40. Ст.183.

27. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 11 грудня 2003 року

28. Закон України “Про основи містобудування” від 16 листопада 1992 року // ВВР. 1992. №52. Ст. 683. (з наступними змінами і доповненнями).

29. Закон України від 6 жовтня 1998 року “Про оренду землі” // ВВР. 1998. №46-47. Ст.280.

30. Закон України від 16 вересня 1997 року “Про благодійництво та благодійні організації” // Голос України. 1997, 15 жовтня.

31. Закон України від 02 червня 2005 року «Про тепlopостачання» // Відомості Верховної Ради України, 2005 №28 (15.07.05) ст. 373.

32. Закон України від 3 березня 1999 року ”Про державне оборонне замовлення” // Голос України. 1999, 3 квітня.

33. Закон України від 23 грудня 1997 року “Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” //ВВР. 1998. №19. Ст.98. (з наступними змінами і доповненнями).

34. Закон України від 23 березня 1996 року “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” // ВВР. 1996. №20. Ст.82. (з наступними змінами і доповненнями).

35. Закон України від 2 грудня 1997 року “Про торгово-промислові палати в Україні” // ВВР. №13. Ст. 52. Закон України від 12 травня 1991 року “Про захист прав споживачів” в редакції закону від 1 грудня 2006 р. //ВВР. 1991. №30. Ст.379. Закон України від 3 грудня 1990 року “Про ціни і ціноутворення” //ВВР. 1990. №52. Ст.650.

36. Закон України від 02.10.1992 року „Про заставу”// Голос України. - 11.11.1992 року

37. Закон України від 19.06.2003 року „Про фермерське господарство”// Голос України. -№ 3.

38. Закон України від 21.05.1997 року „Про місцеве самоврядування”// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 30. - Ст. 170.

39. Закон України від 29.11.2001 року Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку// Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 10. - Ст. 78.

40. Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23 грудня 1993 р. в редакції закону від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №43. - Ст.214

41. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України.- 1994.- №7.- Ст.32; в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур’єр.- 2001.- 14 лютого.

42. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999.- №32.- Ст.267.

43. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994.- №7.- Ст.36.

44. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994.- №7.- Ст.34.

45. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” в редакції закону від 17 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №23. - Ст.163.

46. Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” від 5 листопада // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - №8. - Ст. 28.

47. Закон України „Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 14 вересня 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 45. - Ст.434.

48. Закон України «Про інформаційні агентства» від 28.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №13. - Ст.83.

49. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №3-4. - Ст.27.
50. Закон України “Про охорону культурної спадщини” від 8 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №39. - Ст.333.
51. Закон України “Про приватизацію державного житлового фонду” від 19 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №36. - Ст.524.
52. Закон України “Про приватизацію майна державних підприємств” від 4 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №17. - Ст.122.
53. Закон України “Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)” від 6 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №34. - Ст.160.
54. Закон України “Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності” від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - №34. - Ст.228.
55. Основи законодавства про охорону здоров’я. Закон України від 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №4. - Ст.19.
56. Закон України від 23.06.1995 року “Про донорство крові та її компонентів”// Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №23. - Ст.183.
57. Закон України від 16.07.1999 року “Про трансплантацію та інших анатомічних матеріалів людині”// Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №41. - Ст.377.
58. Закон України від 25.06.1991 року “Про охорону навколишнього природного середовища”// Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №41. - Ст.546.
59. Закон України від 16.11.1992 року “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”// Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №1. - Ст.1.
60. Закон України від 21.12.1993 року “Про телебачення і радіомовлення”// Відомості Верховної Ради України. - 1994. - №10. - Ст.43.
61. Закон України від 22.02.2000 року “Про психіатричну допомогу”// Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №19. - Ст.143.
62. Закон України “Про нотаріат” від 02.09.93 р. (з наступними змінами) // ВВР України- 1993.- №39.- ст. 383.
63. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” від 15.05.2003 р. // ВВР України. - 2003. - №31-32. - Ст.263.
64. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30.06.99 р. // ВВР України. - 1999. - №42-43. - Ст.378.
65. Вимоги щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу, затверджені наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 09.06.2004 р. №65 // Офіційний вісник України. - 2004. - №26. - Ст.1725.
66. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст.682.
67. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2008. - №50-51. - Ст.384.
68. Закон України “Про кооперацію” від 10.07.2003 р. // Урядовий кур’єр. - 2003. - 27 серпня.
69. Закон України “Про споживчу кооперацію” від 10.04.92 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 30. - Ст.414.
70. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” від 17.07.97 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №39. - Ст. 261.
71. Закон України “Про об’єднання громадян” від 16.06.92 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34. - Ст.504.
72. Закон України “Про політичні партії в Україні” від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 23. - Ст.118.
73. Закон України “Про благодійництво і благодійні організації” від 16.09.97 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 46. - Ст.292.

74. Закон України “Про свободу совісті і релігійні організації” від 23.04.91 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 25. - Ст.283.
75. Закон України “Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та обмежень” від 01.07.04р // Офіційний вісник України 2004. -№30. - ст.1993
76. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 05.04.2001р.// ВВР України. - 2001. - №24. - ст.128
77. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23.02.2006р. // ВВР України
78. Закон України “Про інформацію” від 10.02.1992р // ВВР України. - 1992. - №48. - ст.650.
79. Закон України від 11.12.03 року ”Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні”// ВВР України. - 2004. - № 15. - ст. 232.
80. Постанова Верховної Ради України від 12 вересня 1991 р. “Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР” // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №46. - Ст.621.
81. Указ Президента України від 10 червня 1997 р. № 503/97 “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” // Урядовий кур’єр. - 1997. - 14 червня.
82. Указ Президента України від 03.10.1992 року №493/92 “Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади” // Урядовий кур’єр 09.10.1992 року.
83. Тимчасовий порядок реєстрації фізичних осіб за місцем проживання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.03 року// Офіційний вісник України. - 2003. - № 3. - ст. 82.
84. Правила реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18.11.03 року// Офіційний вісник України. - 2003. - № 48. - ст. 2538.
85. Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі, запроваджений Женевською конвенцією 1930 року.
86. Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” від 19.02.1993р.// ВВР України. - 1993. - №17. - ст.184
87. Правила випуску та обігу фондових деривативів, затверджені рішенням ДКЦПФР від 24.06.1997р.//Урядовий кур’єр, 07.08.1997р
88. Тимчасовий порядок державної реєстрації правочинів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 року № 671// Офіційний вісник України. - 2004. - № 21. - ст. 1420
89. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2004 року// Офіційний вісник України. - 2004. - № 10. - ст.639
90. Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 р. “Про право власності на окремі види майна” // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №35. - Ст.517.
91. Положення про порядок сплати зборів за дії, пов’язані з охороною прав на об’єкти інтелектуальної власності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 51. - Ст. 3354.
92. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 // Офіційний вісник України - 2001. - № 52. - Ст.2369.
93. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 71 “Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати” // Офіційний вісник України. - 2003. - № 4. - Ст.128.
94. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 72 “Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об’єктів

авторського права і суміжних прав” // Офіційний вісник України. - 2003. - № 4. - Ст.129.

95. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2001 р. № 22 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 9. - Ст. 386.

96. Положення про Державний реєстр патентів України на корисні моделі, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 20 червня 2001 р. № 469 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 27. - Ст. 1227.

97. Правила складання та подання заявки на промисловий зразок, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 18 лютого 2002 р. № 110 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 11. - Ст. 531.

98. Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 290 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 18. - Ст. 803.

Основна:

1. Цивільне право України: Академічний курс: Підручн.: У 2-х т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. - Вид. 2-ге доп. і перероб. / К.: Видавничий Дім «Ін Юре». - 2006. - Т. 1. Загальна частина. - 696 с.

2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2-х т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - Т. II. - 1088 с.

3. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: Наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко, С. Я. Грабовська та ін.; За заг. ред. С. Я. Фурси. - К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2007. - 1216 с.

4. Ромовська З. В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник. - К.: Атіка, 2005. - 560 с.

5. Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Частина 1. / Керівники авторського колективу та відповідальні редактори проф. А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова. - К.: Юстиніан, 2006. - 1008 с.

6. Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Частина 2. / Керівники авторського колективу та відповідальні редактори проф. А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова. - К.: Юстиніан, 2006. - 1015 с.

7. Цивільне право України: Академічний курс: Підручн.: У 2-х т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. - Вид. 2-ге доп. і перероб. / К.: Видавничий Дім «Ін Юре». - 2006. - Т. 2. Особлива частина. - 654 с.

8. Цивільно-процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. С. Я. Фурси. - К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. - Т.1. - 912 с.

9. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. - 2-е вид., доп. і перероб. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - Кн. 1. - 736 с.

10. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. - 2-е вид., доп. і перероб. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - Кн. 2. - 640 с.

11. Цивільне право України: Підручник: У 2-т. / За ред. І. А. Бірюкова., Ю. О. Заїки. - К.: КНТ, 2006. - Т. 1. - 486 с.

12. Сімейне право України: Підручник / За ред. Гопанчука В. С. - К.: Істина, 2002. - 299 с.

13. Цивільне право України: Підручник: У 2-т. / За ред. І. А. Бірюкова., Ю. О. Заїки. - К.: КНТ, 2006. - Т. 2. - 520 с.

14. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України / За ред. Є.О. Харитонова.Х.: ТОВ «Одісей» - 2006. - 552 с.

15. Цивільне право України: підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. - К.: Істина, 2005. - 776 с.

16. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. - 2-е вид.

перероб. та доп. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. - 568 с.

17. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України [В 4 т.] / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. - Т. 3. - К.: А.С.К.; Севастополь. Ін-т юрид. дослідж., 2005. - 928 с. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В. М. Коссака. - К.: Істина, 2004. - 976 с.

18. Сімейне право: навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів. - К.: Вентурі, 1999. - 265 с.

19. Харитонов Є. О., Калітенко О. М., Зубар В. М. Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях. - Х.: ТОВ «Одіссей», 2002. - 630 с.

Допоміжна:

1. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В.М.Коссака. - К.: Істина, 2004.

2. Цивільне право України : Підручник: У 2-х кн./ О.В. Дзера (кер.авт.кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін., За ред.. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. - 2-е вид., доповн. і перероб. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - Кн.1. - 640 с.

3. Цивільне право України Академічний курс: Підруч.: У 2-х томах / За заг ред.. Я.М. Шевченко. - Т.1. Особлива частина. - К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. - 408с.

4. Цивільне право України: навч. посіб. - К.: Знання, 2005. - 583с.

5. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн.. / Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред.. О.В. Дзери, Н.С. КУЗНЕЦОВОЇ. - К.: Юрінком Інтер, 1999. - 784с.

6. Цивільне право України: Підручник: У 2 т./ Борисова В.І. (кер. Авт.кол.), В.І. Борисової,

І.В. Спасиво-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - Т.1. - 552 с.

7. Цивільне право України: Навчальний посібник / За заг ред. І.А. Білюкова, Ю.О. Заїки. - К.: Істина, 2004. - 224с.

8. Цивільне право : навчальний посібник для студентів юрид. Вузів та факультетів. - К.: Вентурі, 1996. - 480с.

9. Право інтелектуальної власності : Академ. Курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред..О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. - 2-ге вид.; перероб. Та допов. - К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 672 с.

10. Цивільне право України: Навч. посіб. / Ю.В. Білоусов, С.В. Лозінська, С.Д. Русу та ін. - За ред.. Р.О. Стефанчука. - К.: Наукова думка; Прецедент, 2004. - 445 с.

11. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. К.: Либідь, 2003. - 200с.

12. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посібник для студентів юрид. Вузів і фак. Ун-тів. - К.: Юрінком Інтер, 1998. - 336 с.

13. Підпригора О.О. Законодавство України про інтелектуальну власність. - Харків «Консул»,- 192 с.

14. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Підручник для студентів неюридичних вузів / За заг. Ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. - 236 с.

15. Інтелектуальна власність в Україні: Нормативна база. - К.: КМТ, 2003. - 440с.

16. Ромовська З.В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник. - К.: Атіка, 2005.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України - www.rada.gov.ua
2. Єдиний державний реєстр судових рішень України - www.reyestr.court.gov.ua/

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет цивільного права.
2. Метод, функції цивільно-правового регулювання.
3. Принципи цивільного права.
4. Система цивільного права.
5. Цивільне законодавство.
6. Дія цивільного законодавства в часі, у просторі і по колу осіб.
7. Значення судової практики.
8. Наука цивільного права.
9. Цивільне право як навчальна дисципліна.
10. Поняття цивільного правовідношення і його особливості.
11. Зміст цивільного правовідношення
12. Суб'єкти й об'єкти цивільного правовідношення.
13. Види цивільних правовідносин.
14. Правоздатність громадян.
15. Дієздатність громадян.
16. Опіка і піклування.
17. Оголошення громадянина померлим.
18. Поняття й ознаки юридичної особи.
19. Правосуб'єктність юридичної особи.
20. Індивідуалізація юридичної особи
21. Утворення і припинення юридичних осіб.
22. Види юридичних осіб.
23. Держава Україна як суб'єкт цивільного права.
24. Поняття і юридична класифікація речей.
25. Гроші і цінні папери.
26. Поняття майна.
27. Результати творчої діяльності.
28. Нематеріальні блага.
29. Поняття юридичного факту, юридичного складу.
30. Класифікація юридичних фактів
31. Поняття і види правочинів.
32. Умови дійсності правочинів.
33. Недійсні правочини.
34. Наслідки визнання правочинів недійсними.
35. Поняття представництва.
36. Види представництва.
37. Довіреність. Види довіреностей.
38. Поняття здійснення цивільних прав.
39. Поняття виконання обов'язків.
40. Поняття зловживання правом.
41. Поняття та основні цивільно-правові способи захисту права власності.
42. Захист прав володільця, який не є власником.
43. Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.
44. Джерела правового регулювання відносин, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю та індивідуалізацією товарів та їх виробників.
45. Об'єкти права інтелектуальної власності.
46. Зміст права інтелектуальної власності.
47. Захист права інтелектуальної власності судом.
48. Суб'єкти авторських прав. Співавторство та його види.